Lietas Nr. A420324515
Lietas arhīva Nr. A42-00959-16/17

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā
Rīgā 2016.gada 22.jūnijā

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnesis A.Dreimanis

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz biedrības „/Nosaukums A/" pieteikumu par pienākuma uzlikšanu Valsts meža dienestam izveidot mikroliegumu nekustamā īpašuma „/Nosaukums B/" (kadastra Nr./numurs A/) 69.kvartāla 10.,13. un 14.nogabalā.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja biedrība „/Nosaukums A/" ar 2015.gada 5. un 9.janvāra iesniegumiem lūdza Valsts meža dienestu (turpmāk – dienests) izveidot četrus mikroliegumus īpaši aizsargājamam biotopam „veci vai dabiski boreāli meži" Pāvilostas novada Zaļkalna meža masīvā.

Dienesta Dienvidkurzemes virsmežniecība ar 2015.gada 4.augusta lēmumu Nr.3.7-4/537 izveidoja trīs mikroliegumus īpašuma „/Nosaukums B/" (kadastra Nr./numurs A/) 69., 70. un 71.kvartāla nogabalos. Vienlaikus virsmežniecība nolēma neveidot mikroliegumu minētā valsts meža īpašuma 69.kvartāla 10., 13. un 14.nogabalā (turpmāk – strīdus nogabali), kā arī pieteicējas iesniegumos minētajos privātīpašumos.

Pieteicēja apstrīdēja virsmežniecības lēmumu daļā, ar kuru nolemts neveidot mikroliegumu strīdus nogabalos.

[2] Dienests ar 2015.gada 24.septembra lēmumu Nr.VMD1-20-707 atstāja negrozītu apstrīdēto virsmežniecības lēmumu. Dienesta lēmums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[2.1] Izvērtējot pieteicējas ierosinājumus par mikroliegumu izveidošanu, ir meklēts sabalansēts risinājums dabas aizsardzības un vietējās pašvaldības interesēm. Rezultātā ir izveidoti trīs mikroliegumi kopumā 55,4 hektāru platībā. Veidojot mikroliegumus valsts mežā, meklēts kompromiss starp dabas aizsardzības interesēm, kuras pauž pieteicēja, un sociālajām interesēm, kuras pauž Pāvilostas novada dome. Dome saskaņā ar Pāvilostas novada teritorijas plānojumu Zaļkalna meža teritorijā iecerējusi veidot mežaparku. Tieši strīdus nogabalos pašvaldības intereses tiek skartas visvairāk.

[2.2] Pašvaldības iecere veidot mežaparku nevar būt pamats pilnīgam atteikumam veidot mikroliegumus dabas vērtībām. Taču vienlaikus mikroliegumu veidošanas process paredz zemes īpašnieku un pašvaldības viedokļa uzklausīšanu un sabiedrībai nozīmīgu sociālo un ekonomisko interešu izvērtēšanu.

[2.3] Pieteicēja norādījusi, ka ierosināto mikroliegumu platība aizņem mazāk par pusi no plānotā mežaparka. Taču ir jāņem vērā arī pašvaldības ieceres attiecībā uz konkrētām platībām. Pašvaldība ir iecerējusi vairāk labiekārtot to Zaļkalna meža teritoriju, kas atrodas tuvāk jūrai un pilsētai un kurā jau ir labiekārtojuma elementi – uzbērta dabiskā brauktuve. Konkrētā valsts meža īpašuma 69.kvartāls tieši pieguļ pilsētas robežai jūras pusē, šā kvartāla rietumu malā atrodas uzbērtā brauktuve uz jūru. Tādējādi 69.kvartāls ir tā teritorija, kuru pagaidām, kamēr nav izstrādāts sīkāks teritorijas labiekārtojuma plāns, pašvaldība ir lūgusi atstāt neaprobežotu.

[2.4] Pieteicējas ierosinātās mikrolieguma teritorijas, arī strīdus nogabali, kurā pieteicēja kā galvenās vērtības uzskaitījusi audzes lielo vecumu, meža tipu grīnis, atmirušo koksni, atbilst īpaši aizsargājamā biotopa „veci vai dabiski boreāli meži" kritērijiem. Tas var būt pamats mikroliegumu izveidošanai. Taču ņemams vērā arī turpmāk minētais.

Lai gan grīnis Latvijā ir rets meža tips, tomēr tas ir raksturīgs tieši Pāvilostas–Sakas apkārtnei. Pāvilostas novadā tas aizņem 1132 hektārus. Tas tiek aizsargāts vairākās īpaši aizsargājamās dabas teritorijās. Piemēram, Pāvilostas novadā izveidotajā dabas liegumā „Sakas grīņi". Ņemot vērā grīņa samērā plašo izplatību konkrētajā reģionā, nav nepieciešams aizsargāt pilnīgi visus šā meža tipa nogabalus.

Nav pamatota iemesla bažām par kailciršu veikšanu Zaļkalna meža masīvā, ņemot vērā valsts meža zemes valdītājas AS „Latvijas valsts meži" līdzšinējo saimniecisko darbību un to, ka AS „Latvijas valsts meži" un Pāvilostas novada dome ir vienisprātis, ka Zaļkalna mežs ir saudzējams un sargājams.

Lai gan pieteicēja norāda, ka mikrolieguma izveide, pārtraucot mirušās koksnes aizvākšanu, var būtiski palielināt mirušās koksnes saglabāšanu, tomēr dienesta un pašvaldības pieredze rāda, ka pilsētu tuvumā atmirušā koksne ir pieprasīta kā kurināmais un praktiski nav iespējams nodrošināt uzraudzību tās neaizvākšanai. Mikrolieguma izveide to būtiski nemainītu.

[2.5] Izveidojot trīs mikroliegumus īpaši aizsargājamam biotopam „veci vai dabiski boreāli meži" 55,4 hektāru platībā (65% no ierosinātās mikrolieguma teritorijas) Zaļkalna meža masīvā ir respektētas gan dabas aizsardzības intereses, gan pašvaldības intereses attiecībā uz ieceri veidot mežaparku ar noteiktu infrastruktūru, rekreācijas elementiem. Risinājums ir samērīgs, un šobrīd nav atbalstāma vēl viena mikrolieguma veidošana strīdus nogabalos.

[3] Pieteicēja iesniedza Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu par pienākuma uzlikšanu dienestam izveidot mikroliegumu strīdus nogabalos. Pieteikums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Ministru kabineta 2012.gada 18.decembra noteikumu Nr.940 „Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu" (turpmāk – Mikroliegumu noteikumi) 15.punkts noteic, ka mikrolieguma izveides pamatā ir eksperta atzinums. Eksperts ir jomas profesionālis, kurš ir sertificēts atbilstoši Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumiem Nr.267 „Sugu un biotopu aizsardzības jomas ekspertu sertificēšanas un darbības uzraudzības kārtība".

Sertificēts eksperts ir apliecinājis, ka: strīdus nogabali atbilst aizsargājamam biotopam; biotopu apdraud iespējama nogabalu izstrāde galvenajā vai sanitārajā cirtē; teritorijas apsaimniekošanai īpaši aizsargājamam biotopam paredzētajā veidā nepieciešams veidot mikroliegumu.

Tādējādi konstatējams, ka biotopa aizsardzībai ir nepieciešama mikrolieguma izveide.

[3.2] Likumdevējs tieši sertificēta eksperta kompetencē ir atstājis vērtēt mikrolieguma nepieciešamību no dabas aizsardzības viedokļa. Dienestam šajā procesā ir citas funkcijas, kas vairāk vērstas uz procesa koordinēšanu, administrēšanu un dažādu interešu saskaņošanu.

Ja eksperts ir atzinis, ka mikroliegums no dabas aizsardzības viedokļa ir nepieciešams, tad dienests ir tiesīgs pieņemt lēmumu neveidot mikroliegumu, ja pastāv kāds no Mikroliegumu noteikumu 23. un 25.punktā izsmeļoši noteiktajiem gadījumiem, kuros mikroliegumu neveido. Konkrētajā gadījumā nepastāv neviens no šiem gadījumiem.

Publisko tiesību pamatprincips ir, ka atļauts ir tikai tas, kas ir noteikts ar tiesību normu. Tāpēc dienests nav tiesīgs paplašināt savu kompetenci, nosakot vēl citus gadījumus, kuros mikroliegumu neveido.

Secināms, ka dienests konkrētajos gadījumos nebija tiesīgs pieņemt lēmumu par mikrolieguma neveidošanu.

[3.3] Mikroliegumu noteikumu 17.punkts paredz, ka dienests mikrolieguma izveides procesā vērtē zemes īpašnieka viedokli un sabiedrībai nozīmīgas sociālās un ekonomiskās intereses.

Minētā norma nozīmē, ka gadījumā, ja eksperts ir devis atzinumu, ka mikroliegums ir jāveido, un nepastāv Mikroliegumu 23. un 25.punktā noteiktie gadījumi, kuros mikroliegumu neveido, dienestam ir pienākums veidot mikroliegumu, taču cenšoties ņemt vērā zemes īpašnieka un sabiedrības nozīmīgās intereses.

Zemes īpašnieks – AS „Latvijas valsts meži" – ir paudis atbalstu mikrolieguma izveidei strīdus teritorijā. Pret mikrolieguma izveidi iebilst vienīgi Pāvilostas novada dome.

Šādos apstākļos dienestam vajadzēja meklēt risinājumu, kā Pāvilostas novada domes intereses integrēt mikrolieguma izveides procesā. Taču pašvaldības iebildumi automātiski nenozīmē, ka mikroliegums nav jāveido.

Secināms, ka dienests ir pārkāpis Mikroliegumu noteikumu 17., 23 un 25.punktu.

[3.4] Nav pieņemama dienesta argumentācija, ka dabas aizsardzības intereses ir pienācīgi respektētas, ietverot izveidotajos mikroliegumos 65% no ierosinātās teritorijas Zaļkalna meža masīvā.

Nav pieņemami samērīgumu vērtēt kā attiecību starp ierosināto un izveidoto mikroliegumu platību. Piemēram, ja meža masīvs aizņem 100 hektārus, bet ierosinātā mikrolieguma platība ir pieci hektāri, tad nav korekti apgalvot, ka samērīgums ir ievērots tādējādi, ka ir akceptēti 50% no mikrolieguma priekšlikuma (5 hektāri no 10 hektāriem). Samērīgums izpaužas, analizējot kopējo meža platību kopsakarā ar mikrolieguma platību.

Ja pārnes samērīguma vērtējumu uz Pāvilostas novada domes ieceri veidot mežaparku, tad secināms, ka mikrolieguma izveide skartu mazāk par pusi no plānotās mežaparka teritorijas. Šāds pašvaldības tiesību ierobežojums ir samērīgs.

[3.5] Dienests ir pārkāpis Sugu un biotopu aizsardzības likuma 8.panta pirmo daļu, kas uzliek pienākumu valstij īpaši aizsargāt aizsargājamo sugu un biotopu sarakstos iekļautos objektus.

Minētā likuma 3.[1]pants noteic prioritāti aizsargāt dabisko dzīvotņu veidus, kuriem draud izzušana un par kuru saglabāšanu Eiropas Savienība ir īpaši atbildīga, ņemot vērā šo dzīvotņu dabiskās izplatības areāla proporciju Eiropas Savienības teritorijā. Biotops „veci vai dabiski boreāli meži" kā Eiropas Savienības nozīmes biotops ir iekļauts Ministru kabineta noteikumu Nr.153 „Noteikumi par Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu" pielikuma 2.14.apakšpunktā.

Saskaņā ar ziņojumu Eiropas Komisijai par biotopu un sugu aizsardzības stāvokli Latvijā (2007. – 2012.g.) minētā biotopa kopējais aizsardzības stāvoklis Latvijā vērtējams kā nelabvēlīgs–slikts ar tendenci pasliktināties. Šādos apstākļos mikrolieguma neveidošana strīdus nogabalos ir pretrunā ar Sugu un biotopu aizsardzības likuma 8.panta pirmo daļu.

Eiropas Savienības nozīmes biotopa aizsardzības neveikšana apstākļos, kad tā stāvoklis ir slikts un ar tendenci pasliktināties, var novest pie Eiropas Komisijas ierosinātas pārkāpuma procedūras, kuras gadījumā Latvijai var nākties maksāt ievērojamu soda naudu. Tādēļ mikrolieguma veidošana ir svarīga ne vien no dabas aizsardzības viedokļa, bet arī no ekonomisko apsvērumu aspekta. Tādējādi, atbilstoši Mikroliegumu noteikumu 17.punktam vērtējot sabiedrībai nozīmīgās ekonomiskās intereses, dienestam bija jāņem vērā arī potenciālie ekonomiskie zaudējumi, kas var iestāties biotopa neaizsargāšanas gadījumā.

[4] Dienests rakstveida paskaidrojumos norādījis, ka pieteikums nav pamatots turpmāk minēto iemeslu dēļ.

[4.1] Mikroliegumu platība ir noteikta, izvērtējot ne tikai dabas aizsardzības, bet arī ekonomiskās un sociālās intereses. Pēdējās ir sevišķi nozīmīgas, jo Zaļkalnu meža masīvam ir nozīmīga loma rekreācijas funkciju nodrošināšanā. Tādējādi dienests, skatot lietu par mikrolieguma platības noteikšanu, meklēja kompromisa risinājumus gan ar meža īpašnieku, gan pašvaldību. Mikroliegumu noteikumu 17.punkts par dažādu interešu izvērtējumu mikrolieguma izveides procesā izprotams tādējādi, ka lēmumam jāatbilst ilgtspējīgas attīstības principam, no kura izriet nepieciešamība rast sabalansētu risinājumu. Mikroliegumu noteikumu 23. un 25.punkts paredz gadījumus, kuros mikroliegumu neveido, taču šīs normas nav vērtējamas kā dienesta kompetenci ierobežojošas attiecībā uz katra gadījuma būtības izvērtēšanu. Pretējā gadījumā Mikroliegumu noteikumu 17.punktā minētajam par sabiedrībai nozīmīgu interešu izvērtējumu nebūtu nozīmes.

[4.2] Lai gan biotopa „veci vai dabiski boreāli meži" kopējais aizsardzības stāvoklis Latvijā saskaņā ar Eiropas Komisijai iesniegto ziņojumu ir atzīts kā nelabvēlīgs, tomēr reģionālā līmenī saskaņā ar 2005.gadā veikto zinātnisko pētījumu Rietumlatvijas reģionā aizsargāto platību daudzums priežu mežiem ar dažāda vecuma kokiem ir atzīts par pietiekamu. Dabas vērtības reģionālā sastopamība ir viens no vērā ņemamiem faktoriem, izvērtējot mikrolieguma izveides nepieciešamību konflikta situācijā. Turklāt tuvākajā laikā ir plānota aizsargājamo biotopu kartēšana. Tas ļaus apzināt biotopu reālo izplatību, to stāvokli un kvalitāti, spriest par nepieciešamo biotopu aizsardzības politiku. Tādēļ šobrīd mikrolieguma neizveidošana visā pieteicējas ierosinātajā platībā nav izšķiroša attiecībā uz biotopa stāvokli visā valstī kopumā.

Motīvu daļa

[5] Nav strīda, ka strīdus nogabali atbilst īpaši aizsargājamam biotopam „veci vai dabiski boreāli meži". Tas var būt pamats izveidot tajos mikroliegumu. Dienests izšķīries mikroliegumu strīdus nogabalos tomēr neveidot, veicot dabas aizsardzības un sabiedrības sociāli ekonomisko interešu sabalansēšanu.

[6] Pieteicēja visupirms iebilst, ka sabiedrības sociālās un ekonomiskās intereses nevar būt pamats neveidot mikroliegumu teritorijā, kurā mikroliegums saskaņā ar sertificēta eksperta atzinumu ir nepieciešams no dabas aizsardzības viedokļa. Pieteicējas ieskatā, neveidot mikroliegumu īpaši aizsargājamam biotopam teritorijā, kurā tas saskaņā ar sertificēta eksperta atzinumu ir nepieciešams no dabas aizsardzības viedokļa, drīkst tikai Mikroliegumu noteikumu 23. un 25.punktā uzskaitītajos gadījumos.

Tiesa šajā sakarā norāda turpmāk minēto.

[7] Saskaņā ar Sugu un biotopu aizsardzības likuma 1.panta 3.punktu mikroliegums ir teritorija, ko nosaka, lai nodrošinātu īpaši aizsargājamas sugas vai biotopa aizsardzību ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, kā arī īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, ja kāda no funkcionālajām zonām to nenodrošina.

Likuma 6.[1]pants noteic, ka mikroliegumu izveidei nepieciešams sugu un biotopu aizsardzības jomā sertificēta eksperta atzinums.

Tomēr likuma 6.[1]pants nav saprotams tādējādi, ka sertificētā eksperta ziņā būtu pieņemt lēmumu par mikrolieguma izveidi. Tas ir likuma 6.pantā minēto institūciju, arī dienesta, kompetencē. Sertificēta eksperta atzinums ir nepieciešams, lai institūcijai, kuras kompetencē ir lēmuma pieņemšana, būtu uzticama, pilnīga un strukturēta informācija par vides apstākļiem, no kuriem izriet mikrolieguma izveides nepieciešamība.

[8] Priekšlikumu par mikrolieguma izveidošanu atbildīgajai institūcijai var iesniegt jebkura persona. Iesniegumam var pievienot eksperta sagatavotu informāciju par plānotā mikrolieguma teritoriju (*Mikroliegumu noteikumu 12.punkts*).

Ja priekšlikumam par mikrolieguma izveidošanu nav pievienots eksperta atzinums, atbildīgā institūcija lūdz sniegt attiecīgās biotopu grupas, sugas vai sugu grupas ekspertam atzinumu par plānotā mikrolieguma teritorijā esošajām sugām un biotopiem, slēdzot savstarpēju vienošanos. Atbildīgā institūcija piesaista ekspertu atzinuma sagatavošanai un nodrošina viņu ar tās rīcībā esošo informāciju un kartogrāfisko materiālu par mikrolieguma izveidošanas priekšlikumā minēto teritoriju (*Mikroliegumu noteikumu 14.punkts*).

Eksperts veic pārbaudi dabā un iesniedz atbildīgajai institūcijai atzinumu, kura saturs atbilst normatīvajiem aktiem sugu un biotopu aizsardzības jomā, kā arī mikrolieguma kartoshēmu (*Mikroliegumu noteikumu 15.punkts*).

Atbildīgā institūcija 15 dienu laikā pēc tam, kad saņemti eksperta vai, ja nepieciešams, cita speciālista ieteikumi, kas atbalsta mikrolieguma izveidošanu, nosūta tās rīcībā esošo izveidojamo mikroliegumu raksturojošo informāciju pašvaldībai un zemes īpašniekam (ja tāda nav – nomniekam vai tiesiskajam valdītājam), kura īpašumā tiek plānota mikrolieguma izveidošana. Pašvaldība un zemes īpašnieks vai, ja tāda nav, nomnieks vai tiesiskais valdītājs 30 dienu laikā no paziņojuma saņemšanas dienas sniedz atbildīgajai institūcijai viedokli par mikrolieguma izveidošanas priekšlikumu (par mikrolieguma izveidošanas pamatotību, aizņemto platību, atrašanās vietu). Atbildīgā institūcija, pieņemot lēmumu par mikrolieguma izveidošanu, izvērtē pašvaldības un zemes īpašnieka vai, ja tāda nav, nomnieka vai tiesiskā valdītāja viedokli un sabiedrībai nozīmīgas sociālās un ekonomiskās intereses (*Mikroliegumu noteikumu 17.punkts*).

Skatot kopsakarā šīs mikrolieguma izveidošanas priekšlikuma izvērtēšanu regulējošās Mikroliegumu noteikumu normas, ir redzams, ka pamats tālāk virzīt mikrolieguma izveidošanas priekšlikumu atbildīgajai institūcijai ir tad, ja jomas eksperts apstiprina aizsargājamu dabas vērtību esību mikrolieguma priekšlikuma teritorijā. Tādā gadījumā atbildīgā institūcija tālāk noskaidro attiecīgās vietējās pašvaldības un skartā zemes īpašnieka viedokli par mikrolieguma izveidošanas priekšlikumu. Mikroliegumu noteikumu 17.punkts tieši paredz, ka pašvaldība un zemes īpašnieks sniedz viedokli par mikrolieguma izveidošanas pamatotību, aizņemto platību, atrašanās vietu. Tātad tiesību normas izpratnē pašvaldības un zemes īpašnieka viedoklis par iespējamo mikrolieguma platību un atrašanās vietu ir būtisks. Norma paredz, ka atbildīgajai institūcijai šis pašvaldības un zemes īpašnieka viedoklis ir jāizvērtē, tāpat kā atbildīgajai institūcijai ir jāizvērtē ar mikrolieguma izveides priekšlikumu skartās sabiedrībai nozīmīgas sociālās un ekonomiskās intereses.

Eksperta atzinums, pašvaldības un zemes īpašnieka viedoklis par mikrolieguma izveidošanas pamatotību, aizņemto platību un atrašanās vietu, kā arī sabiedrībai nozīmīgas sociālās un ekonomiskās intereses kompetentajai institūcijai ir vienlīdz jāapsver lēmuma pieņemšanā.

Dienests pamatoti norāda, ka interešu apsvēršana kompetentajai institūcijai ir jāveic ilgtspējīgas attīstības principa kontekstā, maksimāli sabalansējot vides aizsardzības un citas nozīmīgās iesaistīto personu un sabiedrības intereses.

[9] Mikroliegumu noteikumu turpmākās normas nosaka specifiskus mikroliegumu izveides nosacījumus, tostarp ierobežojošus nosacījumus to izveidei noteiktos apstākļos (*sk. Mikroliegumu noteikumu 18.–22.punktu*).

Tālāk Mikroliegumu noteikumu 23.punkts noteic, ka mikroliegumu neveido:

1) ekspluatācijas, sanitārajās un drošības aizsargjoslās un objektos, kuriem noteikta attiecīgā aizsargjosla, ja mikrolieguma aizsardzības un apsaimniekošanas prasības ir pretrunā ar aizsargjoslas izveidošanas mērķiem (*23.1.apakšpunkts*);

2) pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentos norādītajās esošās apbūves teritorijās ar izbūvētu infrastruktūru (*23.2.apakšpunkts*);

3) pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentos noteiktajās rūpniecības, transporta infrastruktūras, tehniskās apbūves teritorijās un inženiertehniskās apgādes objektos (*23.3.apakšpunkts*);

4) uz būvēm un būvēs (*23.4.apakšpunkts*);

5) kapsētās (*23.5.apakšpunkts*).

Mikroliegumu noteikumu 24.–26.punkts noteic papildu gadījumus, kuros neveido noteikta veida mikroliegumus. Tā Mikroliegumu noteikumu 25.punkts noteic, ka mikroliegumus īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzībai neveido, ja:

1) īpaši aizsargājamais biotops ir degradēts un esošajos apstākļos attiecīgā īpaši aizsargājamā biotopa pastāvēšana nav ilgtspējīga (*25.1.apakšpunkts*);

2) īpaši aizsargājamā biotopa specifisko sugu klātbūtnei teritorijā ir gadījuma raksturs, ko pierāda tas, ka atrasts tikai atsevišķs šo sugu indivīds uz nepastāvīga substrāta, kas atrodas biotopā, kurā kopumā nav sugai ekoloģiski piemērotas biotopa struktūras pazīmes vai elementi un nav konstatētas citas biotopam raksturīgās sugas (*25.2.apakšpunkts*).

[10] Mikroliegumu noteikumu 23.–26.punkts gan paredz gadījumus, kuros mikroliegumus neatkarīgi no citiem apstākļiem neveido. Taču no tā neizriet pretējais. Proti, šajās normās nav izsmeļoši uzskaitīti mikroliegumu neveidošanas gadījumi, bet tikai izdalīti gadījumi, kuros likumdevējs jau ir izšķīries, ka tie paši par sevi, neatkarīgi no papildu apstākļu izvērtēšanas izslēdz mikrolieguma izveidi. Šiem apstākļiem nepastāvot, kompetentā institūcija lēmumu par mikrolieguma izveides priekšlikumu pieņem, atbilstoši Mikroliegumu noteikumu 17.punktam izvērtējot eksperta atzinumu, pašvaldības un zemes īpašnieka viedokli un sabiedrības nozīmīgās sociālās un ekonomiskās intereses.

Turklāt ierobežojumi pieņemt lēmumu par mikroliegumu izveidi vairāk vai mazāk tiešā veidā izriet arī no citām Mikroliegumu noteikumu normām, ne tikai 23.–26.punkta. Tā Mikroliegumu noteikumu 20.punkts noteic, ka mikroliegumu īpaši aizsargājamo putnu sugu aizsardzībai izveido, ja ap pēdējos piecos gados vismaz reizi apdzīvotu ligzdu vai medņa riesta vietu (dabisko apstākļu nosacīta pastāvīga meža teritorija, kurā medņi pulcējas vairošanās periodā) teritoriju ir attiecīgās sugas prasībām piemēroti ligzdošanas vai medņa riesta apstākļi. No minētās normas citastarp izriet, ka mikroliegumu neveido, ja attiecīgā aizsargājamā putna ligzda pēdējos piecos gados ne reizi nav apdzīvota.

Sistēmiski skatot Mikroliegumu noteikumu normas, redzams, ka to 12.–17.punkts paredz vispārīgo mikrolieguma izveides priekšlikuma izskatīšanas kārtību. Savukārt 18.–26.punkts paredz specifiskus (speciālus) noteikumus atsevišķām situācijām, kuras var pastāvēt un var nepastāvēt

konkrētā gadījumā. Būtībā šīs normas ierobežo kompetentās institūcijas rīcības brīvību, ja pastāv tajās noteikti apstākļi. Viens no tiesību normu kolīziju atrisināšanas principiem ir tas, ka vispārējā tiesību norma ir piemērojama tiktāl, ciktāl to neierobežo speciālā tiesību norma. Mikroliegumu noteikumu 23.–26.punkts būtībā ierobežo Mikroliegumu noteikumu 17.punktā paredzēto viedokļu un interešu izvērtējumu, nosakot, ka šajos punktos paredzētajos apstākļos ir iespējams tikai viens lēmums (neveidot mikroliegumu), kaut arī, piemēram, pašvaldība un zemes īpašnieks mikrolieguma izveidi atbalstītu. Taču pretējais nav secināms. Proti, ja Mikroliegumu noteikumu 23.–26.punktā minētie apstākļi nepastāv, tad šīs normas neierobežo Mikroliegumu noteikumu 17.punkta paredzēto interešu novērtējumu; iestādei šāds izvērtējums ir jāveic, un no tā ir atkarīgs pieņemamais lēmums.

Pieteicēja konkrētajā kontekstā nepamatoti atsaucas uz publisko tiesību pamatprincipu, ka iestādei atļauts ir tikai tas, kas ir noteikts ar tiesību normu. Pieņemt lēmumu par mikrolieguma izveides priekšlikumu ir dienesta kompetencē (*Sugu un biotopu aizsardzības likuma 6.panta 2.punkts, Mikroliegumu noteikumu 27.punkts*). Savukārt apsvērt un līdzsvarot iesaistītās intereses prasa Mikroliegumu noteikumu 17.punkts.

Mikroliegumu noteikumu normu interpretācijā drīzāk ir jāņem vērā tas, ka mikrolieguma izveide (parasti) ir zemes īpašnieka tiesības ierobežojošs administratīvais akts. Atbilstoši likuma atrunas principam privātpersonai nelabvēlīgu administratīvo aktu var pieņemt, ja tiesību norma paredz personas tiesību ierobežošanu. Turpretim pieteicēja būtībā piedāvā Mikroliegumu noteikumu normas interpretēt, balstoties uz pretējiem principiem – ka tikai normās tieši noteiktos gadījumos iestāde drīkst zemes īpašnieka tiesības neierobežot. Turklāt demokrātiskās iekārtas princips prasa pirms privātpersonai nelabvēlīga administratīvā akta izdošanas apsvērt, vai nelabvēlīgs administratīvais akts ir nepieciešams, lai aizsargātu citas būtiskas tiesības un intereses (starp kurām var būt arī dabas aizsardzība). Tāpat procesuālā taisnīguma princips prasa ne vien formāli uzklausīt adresāta viedokli, bet arī to izvērtēt. Interpretējot Mikroliegumu noteikumu normas minēto vispārējo tiesību principu gaismā, vēl jo vairāk pastiprinās secinājums, ka Mikroliegumu noteikumu 17.punktā paredzētā interešu izvērtēšana ir būtiska mikrolieguma izveides priekšlikuma izlemšanā.

[11] Līdz ar to tiesa tālāk pārbauda, vai dienests ir pareizi veicis Mikroliegumu noteikumu 17.punktā paredzēto viedokļu un interešu izvērtējumu. Citiem vārdiem – vai dienests ir pienācīgi izdarījis lēmuma satura izvēles lietderības apsvērumus.

[12] Pieteicēja norāda, ka dienestam vajadzēja meklēt risinājumu, kā Pāvilostas novada domes intereses integrēt mikrolieguma izveides procesā. Taču tiesa konstatē, ka dienests to ir darījis.

Pieteicēja bija iesniegusi priekšlikumu izveidot vairākus mikroliegumus īpaši aizsargājamam biotopam „veci vai dabiski boreāli meži" Zaļkalna meža masīvā. Uzklausot Pāvilostas novada domes viedokli, dienests konstatēja, ka pašvaldība minētajā meža masīvā atbilstoši savam teritorijas plānojumam ir paredzējusi izveidot mežaparku ar rekreācijas infrastruktūru. Dienests ir skaidri norādījis, ka pašvaldības iecere veidot mežaparku pati par sevi nav pamats neveidot mikroliegumu īpaši aizsargājamam biotopam. Vienlaikus dienests zināmā mērā ir respektējis pašvaldības pārstāvētās sabiedrības sociālās intereses, pagaidām neiekļaujot mikroliegumos strīdus nogabalus, jo tie ir pilsētas robežai tuvākie mikrolieguma priekšlikumā minētie nogabali, kuros pašvaldības intereses potenciāli var tikt skartas visvairāk. Tāpat zemes īpašnieku – privātpersonu – iebildumu dēļ dienests izveidoto mikroliegumu teritorijā nav ietvēris mikroliegumu izveides priekšlikumos minētos privātos zemes īpašumus, pret ko pieteicēja apstrīdēšanas stadijā un arī tālāk pieteikumā tiesai nav iebildusi. Tomēr kopumā dienests izveidotajos mikroliegumos ir ietvēris apmēram 65% no mikroliegumu izveides priekšlikumos minētās platības. Dienests pamatoti norāda, ka tādējādi ir panākts līdzsvars starp dabas aizsardzības un pašvaldības sociāli ekonomiskajām interesēm.

[13] Pieteicēja iebilst, ka nav pareizi samērīgumu vērtēt kā attiecību starp ierosināto un izveidoto mikroliegumu platību. Samērīgums esot jāvērtē, analizējot kopējo meža platību kopsakarā ar mikrolieguma platību.

Tiesa nevar piekrist pieteicējai. Tieši mikroliegumu izveides priekšlikumos norādītā platība ir tā, kurā sertificēts eksperts ir konstatējis īpaši aizsargājamo biotopu un kurā pieteicēja ir ierosinājusi izveidot mikroliegumus. Tāpēc ir pamatoti izveidoto mikroliegumu platību vērtēt tieši attiecībā pret mikroliegumu priekšlikumos norādīto platību.

[14] Vienlaikus pieteicēja norāda, ka mikroliegumu izveides priekšlikumos norādītā platība skar mazāk par pusi no pašvaldības iecerētās mežaparka platības. Šāds pašvaldības interešu ierobežojums esot samērīgs.

Taču dienests jau ir izvērtējis šo apstākli. Dienests šajā sakarā ir atzinis, ka ir respektējama pašvaldības vēlme vairāk attīstīt tieši to plānotā mežaparka daļu, kas ir tuvāk pilsētai un kurā jau tagad ir izveidoti zināmi labiekārtojuma elementi (uzbērta brauktuve). Strīdus nogabali ietilpst attiecīgajā teritorijā. Tiesas vērtējumā, dienesta izdarītie apsvērumi ir korekti un vērsti uz iesaistīto interešu patiesu saskaņošanu pēc būtības.

[15] Pieteicēja norāda, ka konkrētā biotopa stāvoklis Latvijā ziņojumos Eiropas Komisijai ir novērtēts kā slikts ar tendenci pasliktināties. Biotops „veci vai dabiski boreāli meži" ir iekļauts Ministru kabineta apstiprinātajā Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstā. Pieteicējas ieskatā, šādos apstākļos nav pieļaujami konkrēto biotopu neaizsargāt. Tas esot pretrunā ar Sugu un biotopu aizsardzības likuma 8.pantu un varot novest pie Eiropas Savienības soda sankcijām Latvijai.

Sugu un biotopu aizsardzības likuma 8.panta pirmā daļa noteic, ka īpaši aizsargājamo sugu un biotopu sarakstos tiek iekļautas apdraudētas, izzūdošas vai retas sugas un biotopi vai sugas, kuras apdzīvo specifiskus biotopus. Īpaši aizsargājamās sugas un biotopi atrodas īpašā valsts aizsardzībā, un informācija par tiem tiek iekļauta īpašā reģistrā.

Savukārt panta otrā daļa noteic, ka īpaši aizsargājamo sugu un biotopu labvēlīgas aizsardzības nodrošināšanai to dzīvotnēs var noteikt mikroliegumus atbilstoši mikroliegumu izveidošanas kārtībai.

Tas nozīmē, ka biotopa iekļaušana īpaši aizsargājamo sugu un biotopu sarakstā var būt pamats noteikt mikroliegumu tā aizsardzībai. Taču mikrolieguma izveide ir apsverama vispārējā kārtībā.

Konkrētajā gadījumā dienests ir vērtējis, cik nepieciešami, pamatoti un samērīgi ir izveidot mikroliegumus biotopa „veci vai dabiski boreāli meži" aizsardzībai Zaļkalna meža masīvā. Uzsverams, ka dienests vispār ir uzskatījis par pamatotu mikroliegumu izveidi biotopa aizsardzībai un ir izveidojis trīs mikroliegumus. Dienests, izvērtējot pašvaldības un privāto zemes īpašnieku viedokli, būtībā ir vienīgi par aptuveni trešo daļu samazinājis mikroliegumu izveides priekšlikumos norādīto mikroliegumu aizņemamo platību, atrašanās vietu. Izskatāmajā lietā runa ir tikai par strīdus nogabaliem (ne vairs privāto meža īpašnieku zemēm), kuros dienests ir respektējis pašvaldības intereses attīstīt rekreācijas mežaparku atbilstoši pašvaldības teritorijas plānojumam.

Dienests arī nav apstrīdējis kopumā neapmierinošo biotopa „veci vai dabiski boreāli meži" aizsardzības stāvokli Latvijā. Vienlaikus dienests ir vērsis uzmanību, ka tieši Rietumlatvijas reģionā aizsargāto platību daudzums priežu mežiem ar dažādvecuma kokiem ir pietiekams.

Tiesas ieskatā, dienests pamatoti ir vērtējis dabas resursa reģionālo sastopamību kā vienu no faktoriem, izsverot mikrolieguma izveides nepieciešamību dažādu interešu sadures situācijā, kāda ir konstatējama šajā lietā. Šajā sakarā dienests ir norādījis, ka konkrētajā biotopā sastopamais meža tips grīnis gan ir rets meža tips Latvijā kopumā, tomēr tieši Pāvilostas–Sakas apkārtnē tas ir izplatīts un jau tiek aizsargāts vairākās īpaši aizsargājamās dabas teritorijās. Šādos apstākļos tiesa atzīst par pamatotu dienesta secinājumu, ka, ņemot vērā grīņa samērā plašo izplatību konkrētajā reģionā, nav nepieciešams aizsargāt pilnīgi visus šā meža tipa nogabalus reģionā.

Dienests arī ir argumentēti un pamatoti atspēkojis pieteicējas bažas, ka mikrolieguma nenoteikšanas gadījumā strīdus nogabaliem varētu draudēt kailcirte. Šajā sakarā dienests pamatoti ir norādījis gan uz attiecīgās valsts meža zemes valdītāja AS „Latvijas valsts meži", gan Pāvilostas novada domes pozīciju, kas ir vērsta uz strīdus nogabala dabas vērtību maksimālu saglabāšanu un aizsardzību, ja arī ne tieši mikrolieguma formā.

Papildus dienests ir norādījis, ka tuvākajā laikā ir plānota aizsargājamo biotopu kartēšana, kas ļaus apzināt biotopu reālo izplatību, to stāvokli un kvalitāti, kā arī spriest par nepieciešamo biotopu aizsardzības politiku. Tas varēs būt pamats apsvērt papildu biotopu aizsardzības pasākumu nepieciešamību, taču šobrīd mikrolieguma neizveidošana tieši strīdus nogabalos nav izšķiroša attiecībā uz biotopa stāvokli valstī kopumā.

Šādos apstākļos tiesai nav pamata uzskatīt, ka papildu mikrolieguma neveidošana tieši strīdus nogabalos būtu pretrunā ar valsts pienākumiem Eiropas Savienības nozīmes biotopa aizsardzības jomā un varētu izraisīt Eiropas Komisijas soda sankcijas pret Latviju. Gluži pretēji – trīs mikroliegumu vairāk nekā 50 hektāru platībā izveidošana attiecīgā biotopa aizsardzībai Zaļkalnu meža masīvā noteikti uzlabo biotopa aizsardzības līmeni gan Latvijā kopumā, gan attiecīgajā reģionā.

[16] Līdz ar to tiesa atzīst, ka dienests ir pienācīgi veicis Mikroliegumu noteikumu 17.punktā paredzēto viedokļu un interešu izvērtējumu un pareizi izdarījis lēmuma satura izvēles lietderības apsvērumus. Izveidojot trīs mikroliegumus īpaši aizsargājamam biotopam „veci vai dabiski boreāli meži" 55,4 hektāru platībā, kas ir 65% no pieteicējas ierosinātās mikroliegumu platības, dienests ir samērīgi respektējis un savstarpēji sabalansējis gan dabas aizsardzības intereses, gan vietējās pašvaldības paustās sabiedrības sociālekonomiskās intereses attiecībā uz mežaparka veidošanu.

Tādējādi dienesta 2015.gada 24.septembra lēmums ir tiesisks un pamatots, bet pieteikums ir noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 251.panta sesto daļu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

Noraidīt biedrības „/Nosaukums A/ pieteikumu par pienākuma uzlikšanu Valsts meža dienestam izveidot mikroliegumu nekustamā īpašuma „/Nosaukums B/" (kadastra Nr./numurs A/) 69.kvartāla 10.,13. un 14.nogabalā.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnesis A.Dreimanis